

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תש"ל

יוצא לאור לש"פ ראה, אדר"ח אלול, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

לזכות

החתן **מנחם מענדל** והכלה מרת **חי' מושקא** שיחיו **גלזמן**

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

כ"ו מנחם אב, ה'תשע"ו

שנת הקהל את העם

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **מרדכי** וזוגתו מרת **רבקה** שיחיו **גלזמן**

הרה"ת ר' **אברהם הלוי** וזוגתו מרת **זי שא** שיחיו **בערנשטיין**

זקניהם

מרת **לאה** שתחי' **מרמולשטיין**

הרה"ת ר' **בן ציון הלוי** וזוגתו מרת **רחל** שיחיו **בערנשטיין**

הרה"ת ר' **מנחם מאניס הכהן** וזוגתו מרת **חנה הנקא** שיחיו **פרידמאן**

מרת **מרים צימל** שתחי' **פרידמאן**

הקדמת נעשה לנשמע, והשי"ת יצליחו להסיח דעתו מהשקלא וטריא וללכת
בדרך הנ"ל לטוב לו בגשמיות וברוחניות,
בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
המזכיר

ב

בי"ה, חי' אלול תשי"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' אברהם בן ציון שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מששי באלול,

בודאי למותר לעוררו על המבואר בכמה מקומות בדא"ח, דהמוח שליט
על הלב בטבעו ותולדתו, ועאכו"כ באלו אשר זכו לטעום ואפילו רק לראות את
האור של המאור שבתורה זוהי תורת החסידות וענייני. וע"פ המבואר במ"א –
אין זה רק הוראה בעבודה, אלא גם ענין להטבת הדברים. ואין לך דבר העומד
בפני הרצון. ובפרט שהרי כנ"ל הטבע והתולדה מסייעים. ואחכה לבשו"ט
מפורטות בענייני הפרטים והכללים, ובזה – שהכינו תכנית מפורטת לענייני ימי
תשרי הבע"ל – ובכהנ"ל בטוב הנראה והנגלה.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט

מ. שניאורסאהן

הקדמת נעשה לנשמע: שבת פח, א.

ב

מצילום האגרת. נדפסה בקובץ "מעשה אברהם" (מייזליש) ע' 11.
מוה' אברהם בן ציון: מייזליש, כחב"ד. אגרות נוספות אליו – אג"ק ח"כ אגרת ז'תקו,
ובהנסמך בהערות שם.
דהמוח שליט על הלב בטבעו ותולדתו: ראה תניא פי"ב (יז, רע"א). פי"ז (כג, א). פי"ל (לח,
ב). פנ"א (עא, סע"ב).

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ראה, אדר"ח אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ
ראה, מבה"ח אלול ה'תש"ל – הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק מברכים אלול, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות היולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ויה"ר שיקויים היעוד "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו", בקרוב ממש, בחסד וברחמים, ובשמחה וטוב לבב.

[בצאתו מההתוועדות התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ופרצת". ולאחרי תפלת מנחה התחיל לנגן הניגון "כי אלקים יושיע ציון וגו'"].

הוספה

א

בי"ה, כ"ז כסלו תשי"ג
ברוקלין.

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ט כסלו הוא יום הבשורה יום הגאולה של רבינו הזקן וגאולתנו ופדותנו נפשנו, אשר במכתבו כותב ע"ד מצבו ומחשבותיו השונות, ואחרי התאונו על מעמדו, שואל חוות דעתי להודיע איזה נשמה יש לו ובאיזה דרך יבחר.

הנה בשני הענינים ברור הדבר אחרי קראי את מכתבו פעם ושתיים אשר נשמתו היא נשמת בן אברהם יצחק ויעקב, וכל הקושיות שיש לו על זה הם מהסתת ומעצת היצר הרע, ובנוגע לדרכו בחיים הנה צריך להכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים אשר ב... מבלי לשאול כל קושיות ולחפש תירוצים, ואף אם לעת עתה אינו מובן לו טעם הדבר, הנה ידוע פסק רז"ל במשנה ריש פרק ב' דברכות, אשר עבודת האדם צריכה להיות בדרך קבלת עול, וכלשון רז"ל יקבל עליו עול מלכות שמים וכו' יקבל עליו עול מצות, וכבר אמר קרא עיר פרא אדם יולד, ואמרו רז"ל לעולם יהא אדם כשור לעול וכחמור למשא, והובטחנו מהשי"ת אשר בסדר עבודה כזו הרי סוף כל סוף באים גם כן להבנה והשגה, וכמו שהי' במתן תורה הכללי לכללות בני ישראל שקבלו התורה דוקא על ידי

א

אמר קרא עיר פרא אדם יולד: איוב יא, יב.
ואמרו רז"ל לעולם יהא אדם כשור לעול וכחמור למשא: ע"ז ה, ב.

בס"ד. שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תש"ל.

בלתי מוגה

א. חודש אלול — שמתברך ביום הש"ק זה — שונה מכל חדשי השנה, כיון שיש בו ענין מיוחד שישנו בכל ימי החודש.

ובהקדם המדובר פעם בארוכה: בנוגע לחודש אייר, שבכל הימים שבו יש מצוה מיוחדת — מצות ספירת העומר (וכל מה שכלול בה), משא"כ בחודש ניסן וסיון, שמצות ספה"ע היא רק בחלק מימי החודש. ועד"ז בנוגע לחודש אלול — שע"פ מנהג ישראל, ש"תורה הוא"2, אומרים בכל יום תפלה מיוחדת: "לדוד ה' אורי וישעי"3, משא"כ בחודש תשרי, שאין זה בכל ימי החודש"4.

ולהעיר שבכל ימי חודש אלול ישנו גם הענין דתקיעת שופר5, אבל ענין זה מתחיל רק ביום שני של ר"ח אלול, ע"פ מנהגנו, כפי שנמסר ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר6, ש"המנהג בבית רבינו (בנוגע ליום א' דר"ח) שבמשך היום תוקעים להתלמד, ומתחילים לתקוע אחר התפלה מיום ב' דר"ח", ואילו ביום א' דר"ח "מתחילים לומר לדוד ה' אורי", ומזה מובן, שענין אמירת "לדוד ה' אורי" בחודש אלול יש בכחו לחדור ("דערנעמען") גם את יום א' דר"ח אלול, שבעצם הרי הוא יום ל' דחודש מנ"א, משא"כ ענין תק"ש שבחודש אלול אין בכחו לחדור גם את יום א' דר"ח (מצד עצמו, כי אם בתור הכנה בלבד ("להתלמד")), ולא כמו אמירת "לדוד ה' אורי" שהיא ביום א' דר"ח באותו אופן כמו ביום ב' דר"ח).

ב. והענין בזה:

הפירוש הפשוט ד"אורי וישעי" — "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"7

(4) ראה גם שיחת ש"פ עקב, מבה"ח אלול תשכ"ח ס"ג (תו"מ חנ"ג ע' 408). וש"נ. (5) טור ורמ"א (והשלמה לשר"ע) אדה"ז אר"ח רסתקפ"א. (6) "היום יום" ל מנ"א. וראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול תש"כ ס"ב (תו"מ חכ"ח ע' 296). וש"נ. (7) שבת סג, א. וש"נ.

(1) ראה תו"מ חנ"ו ע' 165. וש"נ. (2) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהר"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז אר"ח סוסק"פ. סתל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד. (3) סידור אדה"ז. וראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ו. וש"נ. ובארוכה — שער הכולל פ"א סקכ"ח. וש"נ.

— שנעשה אצל יהודי מעמד ומצב של אור, ואז יודע מה חסר לו, ומבקש מהקב"ה שימלא את חסרונו, והקב"ה מושיע אותו — "ישעי". כלומר "אע"פ שענין הישועה ("ישעי") בא באופן של אתערותא דלעילא, מ"מ, צ"ל גם עבודת האדם מלמטה (באופן של אתערותא דלתתא, או עכ"פ מעין דמיון לזה) — שזוהי בקשתו של יהודי שהקב"ה יושיע אותו, ואז באה הישועה מהקב"ה.

ג. וענין זה שייך במיוחד לחודש אלול:

ובהקדים — שאע"פ ש"אנכי נותן לפניכם היום ברכה וגו'"⁸ (וגם היפך הברכה), ולכן יכולים לטעות ולבחור בדרך שהיא היפך דרך החיים, הטוב והישר, מ"מ, צריך לידע שנתינת היפך החיים והטוב היא רק בגלל שהקב"ה רוצה שיהודי יבחר בעצמו בדרך החיים, כמ"ש "נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו' (וגם הפכס) ובחרת בחיים".

ועל זה ניתן חודש אלול — החודש האחרון בשנה שחותם את כל י"א חדשי השנה שלפניו, שבו צריך יהודי לערוך חשבון צדק על כל השנה כולה, ולראות מה החסיר בזה במשך השנה שעברה, ולהתכונן לעבודה של השנה הבאה, החל מר"ה, שבו נעשית הכתרת מלך מלכי המלכים הקב"ה, "תמליכוני עליכם"¹⁰; וכיון ש"אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו"¹¹, ו"איני מבקש כו' אלא לפי כחן"¹², בודאי יש בכחו של יהודי למלא את העבודה המיוחדת של חודש אלול.

אמנם, בשביל זה יש צורך במנוחת הנפש ומנוחת הגוף (לפי ערך), מנוחה מכל הענינים המבלבלים, ובפרט מהיצה"ר כו'.

ועל זה אומרים "לדוד ה' אורי", היינו, שבבוא חודש אלול מתחיל להיות אור אצל יהודי ("אורי"), ואז רואה מה שנעשה אצלו ובסביבתו כו', ורואה מה שהחסיר בעבודתו במשך כל השנה כולה;

ואז יכול להיות גם "ישעי" — שמבקש מהקב"ה למלא את מחסורו, ו"הקב"ה עוזרו"¹³ להשלים כל מה שהחסיר בעבודתו עד עתה, ועד לענין ד"ישעי" — מלשון "וישע"¹⁴, שהו"ע המשכת ש"ע נהורין דעתיקא קדישא, ש"לית שמאלא בהאי עתיקא", אלא "כלא ימינא"¹⁵ (וכמו "עינא פקחא", בחי' עין א' דעתיקא¹⁶).

(8) ריש פרשתנו.
 (9) נצבים ל, טרייט.
 (10) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.
 (11) ע"ז ג, סע"א.
 (12) תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג.
 (13) סוכה נב, רע"ב. וש"נ.
 (14) בראשית ד, ד. וראה יהל עה"פ (ע' צז).
 (15) זח"ג קטט, א. ועד"ז שם רפט, א.
 (16) ראה זח"ג קטט, ב.

ובהדגשה יתירה בשייכות לעבודה דחודש אלול, וכאמור לעיל (ס"ו) שיש להוסיף בכל ג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח.

יד. וכאן המקום להזכיר אודות ענין של גמ"ח עבור הקופה שנקראת "קרן לוי יצחק"⁷⁸, שמפני סיבות שונות לא נזכר הענין בשבת שלפנ"ז, אבל הענין בתקפו עומד, ולכן צריך כל אחד להשתתף בזה, ולעשות זאת בהקדם האפשרי — מיד מחר, עוד לפני ר"ח אלול.

טו. וכן יש להזכיר אודות התלמידים שהגיעו מארץ הקודש — שדוקא עכשיו הוא הזמן שצריכים לוסיף בלימוד התורה.

ולא ישלו את עצמם שכיון שמגיע כבר חודש אלול, ומיד לאחריו חודש תשרי, כך שבודאי לא ישלחו אותם מכאן, ובמילא אינם צריכים ללמוד... — אלא אדרבה כו'.

עליהם לזכור שעדיין ישנו התנאי שכל ההיתר ליציאתם מארץ ישראל הוא רק על מנת ללמוד תורה (כמ"ש הרמב"ם⁷⁹), ולולי זאת, אסור להם לצאת מארץ ישראל. ואף אחד אינו יכול לומר שאף שהחליט לצאת על מנת ללמוד, רואה עתה שאין ביכלתו לקיים התנאי — כיון שהי' צריך לשער מראש אם יש ביכלתו לקיים את התנאי, ואם לאו, הי' צריך להשאר בארץ ישראל. ובכל אופן, כיון שהגיע לכאן, ובודאי הי' זה ברצונו של הקב"ה, הרי בהכרח לומר שניתנו לו הכחות הדרושים שיוכל לקיים התנאי וללמוד תורה, ולכן עליו לערוך את החשבון בינו לבין קונו כו'.

וברור הדבר שכאשר יתייגע בזה, תקויים ההבטחה "יגעת ומצאת"⁸⁰ — "מצאת" דייקא, באופן של מציאה, שבאה בהיסח לדעת⁸¹.

ולהעיר שיש עוד שני ענינים שבאים בהיסח הדעת — "משיח .. ועקרב"⁸¹: בנוגע ל"עקרב" (שנושך האדם פתאום⁸²) — אמרו רז"ל⁸³ "אפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק .. אבל עקרב פוסק", והיינו, שעקרב גרוע יותר מנחש, ואי אפשר לבררו כו'; ורק לעתיד לבוא, בביאת משיח — שבא בהיסח הדעת, כמו מציאה, כמ"ש⁸⁴ "מצאתי דוד עבדי" — תבטל מציאותו, כי, משיח הוא מלך, ו"באור פני מלך חיים"⁸⁵.

(78) ראה שיחת כ"ף מנ"א תשכ"ד סל"ד.
 (79) הלי' מלכים פ"ה ה"ט.
 (80) מגילה ו, רע"ב.
 (81) סנהדרין צז, א.
 (82) פרש"י שם.
 (83) ברכות ל, ב. לג, א. וראה גם תו"מ (תו"מ ח"מ ע' 325).
 (84) תהלים פט, כא.
 (85) משלי טז, טו.
 (86) חמ"ה ריש ע' 253. וש"נ.

נאמרים הדברים! — יש רק אחדים שמקשיבים, ואילו בנוגע לכל השאר — מהו הצורך בדבר? ...

אך הענין הוא⁷¹ — שזהו כמשל ה"איכר" (כפי שהי' נקרא ב"חדר": "דובער") שזורע גרעינים בשדה, שידוע מראש שלא מכל גרעין יצמח אילן עושה פרי, אלא רק מחלק מהם, ודוגמתו בנמשל, שלכל-הפחות תהי' מזה תועלת אצל אחדים.

ונוסף על המשל הנ"ל, שהוא משלי, ישנו גם המשל המובא ברמב"ם⁷², שכדאי כל הנהגת העולם בשביל חכם אחד!

ובכל אופן, כיון שיש אחדים ששומעים את הדברים, הרי יש בזה תועלת (ובכלל לא יתכן שישארו הדברים ללא תועלת, ובודאי שסוכ"ס יפעלו הדברים), ואשריהם וטוב חלקם של אלו שנוטלים חלק ומשתתפים בהתועדות (ולאידך, גדולה הרחמנות על אלו שלא משתתפים כו'), ובודאי יהיו מזה פירות ופירי פירות, ובאופן ד"ופרצת"⁷³.

* * *

יג. ה"יינה של תורה" שבפירוש רש"י בענין תיקון וביורור נפש הבהמית — נכלל בשיחה המוגהת הנ"ל ס"י.

ובסיום הענין אמר:

וזהו כללות השיטה של חסידות חב"ד — שבשביל כל דבר יש צורך בענין של עבודה.

אי אפשר סתם לילך לעסוק ב"ופרצת" ללא עבודה — ללא לימוד החסידות, ללא לימוד הנגלה, ללא אמירת חת"ת וכו'.

ההתעסקות ב"ופרצת" כשלעצמה (ללא עבודה), יכולה להיות גם מצד התנועה של פלשתים דלעו"ז — כידוע שישנו הענין דפלשתים דקדושה⁷⁴, ומזה יכולים לבוא לפלשתים דלעו"ז, וענין זה יכול להיות גם בשעה שעוסק בעניני קדושה.

ואע"פ שבדרך כלל צריכה להיות התנועה ד"ואתהלכה ברחבה"⁷⁵, הרי זה גופא צ"ל לאחרי הקדמת העבודה, החל מתיקון חצות (אף שבאמצע השבוע הרי זה רק שעה אחת), והמשכו בהביטול ד"מודה אני" וכו', ועד להענין ד"בכל לבבך"⁷⁶ "בשני יצריך"⁷⁷.

71 ראה גם אג"ק ח"י"ג ס"ע תיב ואילך.
72 בהקדמתו לפיהמ"ש ד"ה אח"כ ראה להסתפק).
73 חסר הסיום (המו"ל).
74 ראה תו"א ותו"ח ר"פ בשלח. ובכ"מ.
75 תהלים קיט, מה.
76 ואתחנן ו, ה.
77 ברכות רפ"ט. ספרי ופרש"י עה"פ.

וזהו גם מה שמבאר רבינו הזקן בדרושי חודש אלול שבלקוטי תורה¹⁷, ש"באלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים" נוגם לפי מנהגו שאין אומרים י"ג מדה"ר בחודש אלול, הרי בודאי ישנו ענין זה, אלא שאין אומרים זאת בדיבור, כיון שזהו ענין של אתערותא דלעילא שאינו תלוי בענין העבודה, שהם למעלה מכל מדידה והגבלה (כמבואר באגה"ת¹⁸ גודל מעלתן כו').

ד. וכאשר ישנו הענין ד"ה' אורי וישעי", אזי נמשכת ברכתו של הקב"ה להצלחה רבה ומופלגה לכל אחד מישראל,

החל מעבודתו הרוחנית, במלחמת היצר, שיהי' אצלו הענין ד"ובחרת בחיים", וכן בנוגע לעריכת החשבון צדק ועבודת התשובה, בכל ג"ד עניני התשובה שנתבארו בדרושי התשובה שבלקו"ת ס"פ בלק¹⁹: "סור מרע" — חרטה על עבר, "עשה טוב" — קבלה טובה על להבא, ו"בקש שלום ורדפהו"²⁰,

ומזה נמשכת למטה הצלחה רבה ומופלגה גם בענינים הגשמיים.

ובאופן שכבר משבת מברכים חודש אלול ישנה כבר כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בכל הענינים (להיותו בשלימות בכל עניני עבודתו הרוחנית), מתוך שמחה וטוב לבב, בחסד וברחמים, ובטוב הנראה והנגלה.

* * *

ה. בנוגע לעבודה המיוחדת והעיקרית של חודש אלול (נוסף על העבודה היום-יומית כמו בכל ימות השנה) — דובר כמ"פ²¹ מ"ש בספרים²² שענינו של חודש אלול הוא כמו "ערי מקלט" עבור "מכה נפש"²³.

ובהקדמה — שהחיות האמיתי של איש ישראל היא מנפש האלקית שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"²⁴, כמבואר באגה"ת²⁵ ש"בזמן שהיו ישראל במדריגה עליונה .. לא היו מקבלים חיות לגופם רק ע"י נפש האלקית לבדה", וגם "לאחר שירדו ממדרגתם כו'", בזמן הגלות כו', שאז יכול להיות מעמד ומצב ש"התברך בלבבו גוי"²⁶, שיקבל חיות שלא ע"י נה"א —

17 פרשתנו לב, א. לג, א. לו, ב.
18 פ"ח. — בענין זה נזכר גם "ונוצר (א' מ"ג מדה"ר) אותיות רצון" (ראה אגה"ק סכ"ח).
19 עג, ב ואילך.
20 תהלים לד, טו.
21 ראה שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול
תשי"ד סט"ז (תו"מ ח"י"ב ע' 182). וש"נ.
22 ראה פע"ח שער ר"ה פ"א. שעה"פ להאריז"ל משפטים כא, יג.
23 מסעי לה, יא-ל.
24 תניא רפ"ב.
25 רפ"ו.
26 נצבים כט, יח.

הרי זה רק לשעה קלה²⁷, ואי אפשר שיומשך לאח"ז כו'; ומזה מוכח שגם בשעת מעשה אין זו חיות אמיתית, וכמו נהרות המכזבין, שכיון שפוסקים לאחר זמן, הרי זו הוכחה שגם בעת קיומם אינם "מים חיים"²⁸.

וזוהי גם ההסברה ע"פ נגלה בדברי הגמרא²⁹ "רשעים בחייהן קרויין מתים" — שאע"פ שהתורה עצמה אומרת שזהו "בחייהן", וכדמוכח מזה שהם חייבים בקיום התומ"צ, והרי חיוב זה שייך רק "בחייהן", מ"מ, כיון שחיותם בגלוי אינה מבחי' אדם דקדושה (אלא מבחי' אדם דלעו"ז), לכן "קרויין מתים", כי רק "עשרה נקראים חיים", הקב"ה, וכל מה שקשור עמו (כדאיתא באדר"ג³⁰).

ועפ"ז מובן תוכן הענין ד"מכה נפש" — בנוגע לנפש האלקית, שהיא החיות האמיתי של איש ישראל.

וכאשר ישנו ענין זה, וצריך לברר אם אמת נכון הדבר, או שזוהי רק עלילות דברים — הנה לכל לראש צריך לנוס לעיר מקלט, ואז יכולים לערוך חשבון ולברר אם זהו ענין שהי' באונס, או בשוגג או במזיד רח"ל. ואז, כשיש חשבון ודין למטה, אזי מתבטל הדין למעלה, כי, "כשיש דין למטה אין דין למעלה"³¹.

וכל זה נוגע לעבודת התשובה — שהרי גם אם ענין זה הי' באונס, החל מזה ש"יצרו הרע אנסו"³², עדיין נשאלת השאלה: איך יתכן שיהי' ענין כזה אפילו באונס? ... אילו לא היתה לו שייכות כלל לענין זה, לא הי' קורה הדבר אפילו באונס!

ועאכ"כ אם אירע הדבר בשוגג — שהרי גם שוגג צריך כפרה³³. ופשיטא אם הי' במזיד — שבודאי צריך לשוב בתשובה, והרי תשובה מועילה גם על המזיד, כפי שמצינו בנוגע לקרבן אשם, אשם גזילות ואשם שפחה חרופה, שמכפר על המזיד, אף שקרבנות מכפרים רק על השוגג ולא על המזיד — שע"י התשובה נעשה ממזיד שוגג, ואז מכפר הקרבן על השוגג³⁴.

ו. ובפרטיות יותר — ענין התשובה שבחדש אלול הוא בנוגע לכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח, וכדאיתא בספרים (שנתקבלו בכל

27) קונטרס ומעין מ"ו פ"ג ואילך. (27) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.
28) פרה פ"ח מ"ט. (33) פרש"י שבועות ב, א (ד"ה תולה).
29) ברכות יח, רע"ב. פרש"י נח ט, ה.
30) ספ"ד. (34) ראה ציונים והערות לסהמ"צ להצ"צ
31) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסתר"ב. מצות עגלה ערופה (וראה גם תו"מ חנ"ה ע' רש"נ.
44) בשו"ג. ור"נ.

יב. דובר בארוכה אודות המצב בארץ הקודש, ואח"כ אמר: יש שאלה שמישהו שאל אותי: לשם מה הנני מדבר בפני הקהל ענינים שלא שייכים אליהם?!

ובכן, כששואלים שאלה כזו, הנה לאמיתו של דבר יכולים לשאול יתירה מזה: לשם מה הנני עורך התוועדות, בה בשעה שאף אחד לא מקשיב!...

פלוגי מחכה עד שאסיים לדבר, כדי שיוכל לומר "לחיים", ופלוגי מסתכל על השעון וחושב כל הזמן שבשעה פלונית עליו להיות במקום פלוני; פלוגי ישן בקושיא, ופלוגי ישן בתירוץ, ויש סוג שלישי — שישנים גם בקושיא וגם בתירוץ!... — הוא כבר ידע בערב שבת אודות הקושיא, ואעפ"כ הלך לישון במנוחה... כך שגם במוצאי שבת יוכל לישון במנוחה, ואדרבה: שימשיך לישון במנוחה, "ושכבת" ורובה שנתך!...

אלא מאי, בינתיים חזרו מאמר מאור התורה — האם הוא יעיין פעם באור התורה?!...

כל הציור של ההתוועדות נעשה אצלו כמו "תיאטרון"... הוא בא ויושב מן הצד, ומסתכל מסביבו על כל הקהל, וכן עלי — ה"שחקן", לראות איך אני מנהיג את הקהל... לפעמים אני מצליח להמציא קושיא טובה — קושיא שגם הרא"ם אינו שואל אותה (כנ"ל (ס"י) מדוע מזכיר רש"י שמותיהם של ר' יהודי ור"ש בן עזאי), ולפעמים אינני מצליח כל כך... וכך מסתכל על כל מהלך ההתוועדות כמו "תיאטרון"; החילוק היחידי הוא — שכאן אינו צריך לשלם... ואדרבה: חסיד יתקרא!... הוא חוזר לביתו ומספר אודות ה"מס"נ בפועל" להתייגע ולהדחף בהתוועדות ללא אפשרות לישון... אבל כששואלים אותו מה דובר בהתוועדות — אינו יכול להשיב!

ובמילא, השאלה היא לא רק אודות השיחה הנ"ל, אלא בכלל אודות כל דברי ההתעוררות ודברי החסידות שנאמרים בהתוועדות: למי

ז' עממין, כנגד בירור ז' מדות, וכיבוש שאר ג' עממין, כנגד בירור ג' מוחין, יהי' רק לעת"ל (ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים בתחלתו), ולכן צ"ל גם ענין התשובה.

69) שהרי "באר היטב" הם שני ענינים, כיון ש"באר" הו"ע בפ"ע, משא"כ "בהרחבת הביאור", שתיבת "בהרחבת" אין לה משמעות לעצמה, אלא רק ביחד עם תיבת "הביאור", הרי זה רק ענין אחד.

70) משלי ג, כד.

"לא יגורך רע" (ראה גם לקו"ש חי"ט ע' 420 ובהערה 18) — הרי ענין של נפילה שייך גם בחכמה***, ולכן יש צורך בענין של בירור [ואדרבה: בירור המוחין קשה יותר מבירור המדות, שלכן, בזמן הזה יש רק כיבוש ארץ

***) אבל לא בעצם החכמה, אלא רק בבחי' אזוריים דחכמה (ראה סה"מ תרפ"ה ע' קצד ובהנסמן שם).

ס"ל שהכתוב מדבר על אזהרת דם עצמו (ולא ללמד על שאר מצוות).
ובשיטת ר"ש בן עזאי מצינו זירוז וחיזוק גם במצוות קלות —
הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י"ד ע' 45 ואילך.

* * *

יא. הביאור בלקוטי לוי"צ⁶⁵ לאגה"ת פ"ד: "ההכרח" לבאר היטב בהרחבת הביאור, "ב' הלשוניות, לבאר היטב, בהרחבת הביאור, י"ל לנגד הב' בחי' תשובה .. תשוב ה' תתאה, תשוב ה' עילאה. ה' תתאה הוא מ'ל, ובה הוא באר היטב, באר — מלכות, היטב — יסוד ז"א הנקרא טוב (והוא .. בעל תשובה תתאה, יסוד שהוא בעל דמ'ל) .. בהרחבת הביאור הוא לנגד תשוב ה' עילאה דבינה, כי בינה הוא בחי' רחובות, רחובות הנהר, הבאר השלישי שחפר יצחק⁶⁷ שקראו רחובות" — הטעם שברמזו על תשובה עילאה לא נתפרש גם הבחי' ד"בעל תשובה עילאה" (חכמה)⁶⁸, כמו ברמזו על תשובה תתאה⁶⁹ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י"ט ע' 399 ואילך באידיש, ובלה"ק בהוספות ללקו"ש ח"ל"ט ע' 128 ואילך.

* * *

בכר, שרומזו בחכמה עילאה שנקרא בכר, ראשית הגילוי, וכמ"ש בזח"א (יג, ב) קדש לי כל בכור דא יו"ד כו" (וראה לקו"ש שבפנים הערה 31).

ואף שענין התשובה שייך רק מבינה ולמטה, משא"כ בחכמה לא שייך ענין של פגם, כיון שבה מאיר אוא"ס (כמבואר בתניא (פל"ה בהגהה) ש"א"ס ב"ה הוא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדרגת החכמה"), וע"ד עולם האצילות דכתב בי

מאות, הבי"ת יחידות, הכ"ף עשירות, הרי"ש מאות, והוא כי הנה ג' תשובות הנ"ל הם נגד ג' בחינות נשמות דעשי' יצירה בריאה (כי בבריאה .. הספירות כלולים כל אחד מיו"ד ויו"ד מיו"ד ע"כ הם בבחי' מאות, וביצירה .. רק מיו"ד (עשירות) ובעשי' הם רק בבחי' נקודה לבד" (יחידות), והן בכלל ג' בחינות נפש רוח נשמה, שצריך לבררם ולתקנם ולהעלותם למעלה ע"י ג' תשובות הנ"ל" (לקו"ת שם עז, ב).

65 הערות לספר התניא ע' כט.
66 הביאור בדיוק הלשון "ההכרח לבאר כו", ולא "צריך" לבאר" (כבכ"מ בתניא), בגלל שכאן מדובר אודות "מצות התשובה ועיקרה לשוב עד ה' באמת ובלב שלם" — ראה לקו"ש שבפנים הערה 37.
67 להעיר, שלעת"ל יאמרו ליצחק דוקא "כי אתה אבינו" (ישע"י סג, טז. וראה שבת פט, ב), ודוקא אז יהי' אמיתית ענין "באר השלישי .. רחובות" — ביהמ"ק השלישי (רמב"ן תולדות כו, כ).

68 כמפורש בלקו"ת ד"ה מה טובו המצויין בלקוטי לוי"צ. ומוסיף הצ"צ (לקו"ת בלק עה, ב), ש"ג' תשובות (דסור מרע ועשה טוב ובקש שלום) .. נרמזים בג' אותיות בכר** , ובחי' הרביעית נרמז בכללות תיבת

(* כמובא בפוסקים חילוקי הלשוניות — שהלשון "הכרח" הוא חיוב גמור יותר מהלשון "צריך" שנאמר גם בנוגע למנהג וכיו"ב (ראה). (** "כי ג' אותיות בכר הן יחידות עשירות

תפוצות ישראל, ולכן יש לזה תוקף של מצות עשה — "ככל אשר יורוך גו"י"³⁵, ומצות לא תעשה — "לא תסור גו"י"³⁶, כפס"ד הרמב"ם³⁷ שהם מרומזים בר"ת ד"אלול":

"אלול" ר"ת "אנה" לידו ושמתי לך"²², שנאמר בערי מקלט, וקאי על קו התורה, כמארז"ל³⁹ "דברי תורה קולטין".

"אלול" ר"ת "איש" לרעהו ומתנות לאביונים"⁴¹, ענין הצדקה, שזהו הקו דגמילות חסדים.

ו"אלול" ר"ת "אני" לדודי ודודי לי"⁴³, שהו"ע הקישור של בני" עם הקב"ה (שיכול להיות מלמעלה למטה או מלמטה למעלה), שזהו ענין התפלה, מלשון "התופל כלי חרס"⁴⁴, שהו"ע החיבור, וקאי על קו העבודה.

וכללות הענין בזה — שאע"פ שלכאורה עיקר ענינו של חודש אלול הו"ע הרחמים⁴⁵, הרי ענין התשובה להשלים כל מה שהי' חסר במשך השנה שעברה (שזוהי גם ההכנה לשנה הבאה) צריך לבוא לידי ביטוי במעשה בפועל (ולא באופן שמסתפק בעריכת החשבון צדק, ואח"כ הולך לישון, או שיושב בטל שכישי דמי⁴⁶), ע"י ההתחזקות בכל ג' הקוין, הן בלימוד התורה, שקשור גם עם הענין ד"אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים"⁴², שא' הפירושים בזה שקאי על לימוד התורה, כמארז"ל⁴⁷ "א"ת שושנים אלא שושנים", "שושנים בתורה",

הן בקו העבודה, תפלה, שזהו גם מה שמוסיפים בתפלה אמירת המזמור "לדוד ה' אורי וישעי",

והן בקו דגמילות חסדים, כידוע שבחודש אלול יש להרבות בצדקה⁴⁸, וכן בנוגע לכללות המצוות, כדאיתא בספרים⁴⁹ שבחודש אלול מהדרים לבדוק התפילין והמזוזות כו'.

- (35) פ' שופטים יז, יו"ד.
(36) שם, יא.
(37) ריש ה'ל' ממרים.
(38) משפטים כא, יג.
(39) מכות יו"ד, א.
(40) אסתר ט, כב.
(41) ראה ס' ערוגת הבושם בשם ס' ארמכל.
(42) שה"ש ו, ג.
(43) ראה פע"ח שם. שעה"פ עה"פ. ועוד.
(44) כלים פ"ג מ"ה. וראה פרש"י ויצא ל, ח. ובאוה"ת שם (כרך ה) תתסז, ב ואילך.
(45) סה"מ תש"ט ע' 79.
(46) ראה טווא"ח שבהערה 5.
(47) ראה שו"ע אדה"ו או"ח סוסתקפ"ג. וש"נ.
(48) ראה לקו"ת פרשתנו כה, ב. וראה גם עדר, א.
(49) מט"א או"ח סתקפ"א ס"י.

ז. ואין צורך להמתין עד ר"ח אלול, אלא כבר בשבת מברכים חודש אלול יש לקבל החלטה טובה להתחזק בכל ג' הקוין, ו"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה⁵⁰, ונמשך על כל השנה הבאה בדרכו בחיים, "ויעקב הלך לדרכו"⁵¹, בדרך מלך המלכים הקב"ה.

וההתחזקות בעבודה בכל ג' הקוין ממשיכה גם את ברכת ה' בענינים גשמיים, שגם הם נחלקים לג' קוין: בני חיי ומזוני (כדאיתא בביאורי הזהר⁵², ובצוואת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בקונטרס חנוך לנער⁵³).

ועד לברכה העיקרית — קיום היעוד "ואשיבה שופטין כבראשונה גו"⁵⁴, בגאולה העתידה, שגם היא נחלקת לג' קוין — ג' יעודים: "כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה, וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה, ואוהבי שמו ישכנו בה"⁵⁵.

ואז יהי עוד ר"ת שמרומז בר"ת דאלול — "אשירה⁵⁶ לה' ויאמרו לאמר"⁵⁷, ענין השירה, שקשור עם ענין השמחה שפורצת גדר⁵⁸ — פריצת כל הגדרים, ועד שבאים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בעגלא דידן ובקרוב ממש.

* * *

ח. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ושמתי כדכד שמשותיך גו'.

* * *

ט. בהמשך להמדובר לעיל אודות חודש אלול, שבו צריך לערוך חשבון הנפש על הענינים של השנה שעברה, ולהתכונן לשנה הבאה, והרי מובן שבשביל זה יש צורך בהתחזקות — מצינו גם בפרשת השבוע ענין של התחזקות: "רק חזק וגו"⁵⁹.

ולכן נתעכב עתה על פירוש רש"י בפסוק זה, שבו יש גם "יינה של תורה", כידוע דברי רבותינו נשיאינו בזה⁶⁰, אבל כיון שישנו "סולם

(50) קידושין מ, א. (51) ויצא לב, ב. (52) לאדהאמ"צ — ס"פ וירא, ולהצ"צ שם ח"א ע' מד ואילך. (53) בסופו (ע' 48 ואילך). וראה גם תו"מ ועוד. (54) פרשתנו יב, כג. (55) ישע"א, כו. (56) בשלח טו, א. (57) ראה שו"ע האר"ז ל"ר"ח אלול. וראה גם פ"ח שם. (58) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. (59) פרשתנו יב, כג. (60) סה"ש תרצ"ו ע' 137. תרצ"ז ס"ע 197 (נעתק ב"היום יום" כט שבט).

מוצב ארצה גו"⁶¹, צריך לילך מלמטה למעלה — להתחיל מהפירוש הפשוט, ועד שבאים ל"יינה של תורה", שכולל רזין דאורייתא ועד לרזין דרזין.

י. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁵⁹ "רק חזק לבלתי אכול הדם", "ממה שנאמר חזק, אתה למד שהיו שטופים בדם לאכלו, לפיכך הוצרך לומר חזק, דברי רבי יהודה. ר"ש בן עזאי אומר, לא בא הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות, אם הדם שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאוה לו, הוצרך לחזקך באזהרתו, ק"ו לשאר מצות",

— שרש"י לא כתב "שהיו שטופים בדם קודם מ"ת", כגירסתנו בספרי (לפי רוב הכת"י⁶²), דא"כ הול"ל "חזק" בפעם הראשונה שהוזהרו על אכילת דם, ולא בשנת הארבעים לצאתם ממצרים. ועכצ"ל שגם עתה "היו שטופים בדם לאכלו", אף "שאיין אדם מתאוה לו" (ואפילו נפשו קצה ממנו), לפי שהורגלו בכך במצרים⁶³ (כך שאין כאן מחלוקת במציאות).

אמנם, כיון שקשה לומר שלאחרי כל האזהרות נשאר שטופים בדם גם לאחרי ארבעים שנה, ולאחרי שמתו כל העם היוצאים ממצרים, לכן מביא רש"י פירוש הב', שאכן לא היו אז שטופים בדם, ו"לא בא הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות". ואעפ"כ העיקר הוא פי' הא', דכיון שסו"ס נאמר "חזק" גבי דם, קשה לומר שזהו רק בכדי ללמדך להתחזק בשאר מצוות. וכמובן גם ממשמעות הפרשה שבאה להתיר בשר תאוה, וכיון שבהמשך לזה נאמר "רק חזק לבלתי אכול הדם", משמע שגם גבי דם שייך ענין של תאוה, להיותם שטופים בדם⁶⁴.

והשייכות לבעלי המאמר: מצינו שר"י ס"ל "דברים ככתבם", ולכן

(61) ויצא כח, יב. (62) כפי שמצינו בנוגע להעתקת ספר תורה, שכאשר יש חילוקי גירסאות, הולכים אחר הרוכז, ומבטלים א' מפני שנים (ראה מס' סופרים פ"ו ה"ד), ומזה מובן גם בנוגע להעתקת מכת"י הספרי, שבדאי העתיקו ע"פ רוב הגירסאות. (63) שלכן הוצרך הכתוב להזהיר "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו" (אחרי יח, ג), וע"ד מ"ש בהמשך פרשתנו (שם, כט-ל): "כי יכרית ה' אלקיך את הגוים גו' וישבת בארצם השמר לך פן תנקש אחריהם וגו'". (64) ולכן הזהיר כאן רק על אכילת דם, ולא על אכילת חלב, שבו לא הי' שייך ענין של תאוה.